

Citace a reference, plagiátorství

Práce s informacemi a zdroji JKB202

Osnova:

- Domácí úkoly z minulé hodiny
- Jak a proč citovat?
- Citační styly
- Sporné příklady
- Plagiátorství
- Pomůcky pro citování
- Využívání AI?

Domácí úkoly z minulé hodiny

Všichni: Vyplnění dotazníku

1 ročník bc. studia: Zkusit si vyhledávat v informačním systému UKAŽ a zaměřit se při tom na zdroje a citování

Ostatní: Vyzkoušet si další elektronické informační zdroje (EIZ), ke kterým máte přes UKAŽ přístup (vč. citačních manažerů)

Dotazník

Co Vás motivovalo si předmět Práce s informacemi a zdroji (JKB202) zapsat? V čem byste se chtěl(a) zdokonalit, popř. jaká z nabízených oblastí bude pro Vás osobně nejvíce přínosná?

- *Vědět jak efektivně a kde vyhledávat informace popřípadě umět si je správně ověřovat*
- *Zlepšit se v hledání ve veřejných zdrojích*
- *Chtěla bych umět lépe, rychleji a efektivněji vyhledávat vhodné zdroje a informace, naučit se správně citovat a umět správně používat odborné databáze.*
- *Psala jsem minuly semestr vice odbornnych praci, jako seminárky a tak, a byla to katastrofa, opravdu mi to velmi neslo a vzhledem k tomu ze nejen v akademickem prostredi jsou zdroje velmi dulezite chtela bych se v tomto zlepšit.*

Jak a proč citovat?

Citováním zjednodušeně rozumíme **odkazování na zdroje**.

Při psaní odborného textu je třeba **jednoznačně identifikovat dokumenty**, které jste ve Vaší práci použili a ze kterých jste čerpali → je možné **zpětně vyhledat literaturu**, ze které jste čerpali (a čtenářům umožníte, aby si vaše tvrzení ověřili) a také **dokazujete znalost tématu**, o kterém píšete odborný text (a umožníte navázat na svůj výzkum).

Správným citováním se vyhnete podezření z [plagiátorství](#).

Na *analýze citování* je založeno měření výsledků vědy či úspěšnost vědců a institucí. Pomáhá také určovat aktuálnost tématu.

Povinnost citovat uvádí autorský zákon stejně jako [opatření rektora UK](#). Způsob citování neboli citační styl je na FSV doporučen dle normy ČSN ISO 690. Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů ([interpretace normy](#)). Nicméně tato norma je pouze doporučená a některé instituty používají i jiné citační styly. Pokud začínáte psát odbornou práci, raději si ověřte aktuální pravidla platící na vašem institutu. **Vždy se dotazujte, jakými citačními pravidly se instituce řídí.**

Obecné zásady při citování I.

Citujte **zdroje všech údajů a myšlenek**, které jste do své práce použili.

Dbejte na **přehlednost** údajů v citacích, v seznamu použité literatury dodržujte u všech citací shodná pravidla, včetně shodné formální úpravy (např. interpunkce).

V citaci uvádějte úplné údaje (méně v tomto případě neznamená více).

Údaje do citací **přebírejte vždy z konkrétního dokumentu** (tj. s knihou či jiným informačním pramenem v ruce), vyhýbejte se tzv. citacím z druhé ruky (tedy citacím původních děl uvedených v jiném díle, je lepší si původní dílo vyhledat a citovat konkrétně). *Pokud ale nemáte původní dílo k dispozici, přiznejte citaci z druhé ruky!*

Chybějící údaj zpravidla nedohledávejte, nýbrž vynechejte (např. ISBN, úplné křestní jméno autora apod.). Výjimkou je datum publikování, které je pro čtenáře důležitým údajem a je možné jej dohledat či odhadnout. *V případě, že datum publikování není uvedeno, nicméně jste jej dohledali z jiného zdroje či odhadujete, uvádí se toto datum v hranaté závorce (Např.: [cca. 1750], [198?]).*

Není-li to nezbytně nutné, nezkracujte slova obsažená v údajích o citované publikaci.

Obecné zásady při citování II.

Citování online zdrojů se řídí téměř stejnými pravidly jako tištěných zdrojů, **opět je důležité, aby bylo možné zdroj zpětně vyhledat.**

Pokud využíváte pro práci s citacemi některý z pomocných nástrojů, vždy si **zkontrolujte výsledek.**

Údaje se zapisují v jazyce dokumentu (nepřekládají se do češtiny). Výjimku tvoří údaje fyzického popisu jako stránkování a poznámky, doplňující informace v kulatých závorkách, zkratky a spojky. Údaje o informačních zdrojích, které nejsou v latince, je vždy nutné transliterovat (např. z azbuky) nebo transkribovat (z japonských znaků).

Obrázky, grafy i tabulky jsou předmětem autorského práva jako každý jiný informační zdroj, je tedy nutné je, resp. jejich zdroje řádně ocitovat.

Nemusíte citovat

- vlastní zkušenosti, vlastní postřehy, vlastní myšlenky apod. nebo popis výsledků vlastních pokusů či pozorování
- vlastní kresby, vlastní digitální fotografie, vlastní video, audio, atd. *(ale to musíte uvést)*
- tzv. sdílené znalosti (common knowledge), např. folklor, mýty, fámy a městské legendy, historické události *(neplatí pro historické dokumenty)* a všeobecně známá fakta

Citační styly I.

Jak bude citace vypadat, určují **citační styly**. **Jednotlivé prvky citace zůstávají stejné, liší se formální vzhled bibliografické citace.** Citační styly vycházejí z tradice daného oboru a jemně se mezi sebou liší. Citačních stylů existuje obrovské množství, každá instituce či vydavatelství využívá styl dle svého výběru. Některé citační styly mají své manuály a normy, některé jsou popsány pouze obecně. Odborná vydavatelství a periodika používají ve svých textech vlastní citační styl. Jakmile píšete studentskou práci, vždy je třeba si zjistit, jaký citační styl daná instituce používá.

Citační styly určují:

- jaké **údaje** se do citace uvádí (autor, název, zdrojový dokument atd.) a jakým **způsobem** (počet autorů, pořadí jména a příjmení aj.);
- **pořadí** těchto údajů;
- jak jednotlivé údaje od sebe oddělovat;
- jakou **formu zápisu** jednotlivých údajů použít (kurzíva, verzálky atd.);
- jak má být jednoznačně **identifikován** zdrojový dokument (u článků titul časopisu, u příspěvku z konference sborník atp.), některé citační styly zkracují názvy časopisů;
- jak a jaké se mají používat **způsoby odkazování**;
- jak má být uspořádán **seznam použité literatury**.

Citační styly II.

Na FSV UK je doporučeno použít pro citování styl **Normy ČSN ISO 690**, kromě IMS tuto normu využívá pro studentské práce většina institutů. IMS pak předepisuje pro studentské práce normu vycházející z **Chicago Manual of Style**, kterou upravuje pro češtinu (podrobné instrukce ve [vyhlášce](#) ředitele institutu č. 21/20). Mimo jiné se můžete setkat s požadavkem na **APA Style**.

Bez ohledu na citační styl platí:

- rozdělení na doslovnou citaci a parafrázi, v každém případě je třeba uvést zdroj;
- každý zdroj uvedený v textu je nutné uvést v seznamu literatury a naopak v seznamu literatury mohou být uvedeny pouze zdroje použité v textu (vč. tabulek, příloh, poznámek pod čarou).

Bližší informace k jednotlivým stylům:

- [ČSN ISO 690](#)
- [APA Style](#)
- [Chicago](#)
- [Harvard](#)

Pozor na chyby způsobené používáním různých citačních pomůcek (manažerů), nesoulad odkazů a seznamu citací (citace v textu v jiném stylu než seznam literatury), a na neuvádění přesného data u zdrojů toto vyžadujících: online zdroje, patenty, rozhlasová či televizní vysílání (zde se uvádí i čas).

Základní prvky citování I.

Přímá (doslovná) citace je přesné znění části textu jiného autora zpravidla oddělené uvozovkami od textu práce.

Příklady:

Jedním z nejpoužívanějších nástrojů je marketingový mix. Dle Kotlera je marketingový mix „...soubor taktických marketingových nástrojů, které firma používá k úpravě nabídky podle cílových trhů.

Marketingový mix zahrnuje vše, co firma může udělat, aby ovlivnila poptávku po svém produktu.“⁶

⁶Kotler, Philip, a další. *Moderní marketing*. Praha: Grada Publishing, 2007. 978-80-247-1545-2; str. 79.

ŘEHÁKOVÁ, Kateřina. *Analýza a komparace mediální komunikace florbalových klubů v mužské Livesport Superlize v sezoně 2020/2021*. Bakalářská práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2022.

Na Chapell Hill výzkum navázala stejná dvojice o čtyři roky později studií z města Charlotte, a to při příležitosti dalších prezidentských voleb. Zde využili poznatky z předchozího výzkumu a zjistili, že „*důležitost, již tématu přikládala média tím, že mu propůjčovala patřičný prostor, odpovídala důležitosti, kterou tématu přiznávali dotazovaní lidé*“ (Trampota, 2006: 117).

RÝCOVÁ, Kristína. *Mediální obraz mužského a ženského MMA v České republice*. Diplomová práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky, 2021.

Základní prvky citování II.

Parafráze jsou delší texty, kde **vlastními slovy shrnete nebo opakujete myšlenky jiného autora** (nebo své dříve publikované). Je vhodné v textu čtenáře upozornit, že následující myšlenky pocházejí z jiného zdroje, lze uvést formulace (např. ...jak uvádí XY, z výzkumu XY vyplývá). U parafrází není vždy nutné uvádět číslo stránky, ale je to vhodné. Pokud má parafráze více vět, je možné uvést citaci pouze u první věty, pokud dále z textu vyplývá, že čerpá z jednoho zdroje.

Příklady:

Abychom získali co nejvíce informací o světě a o naší společnosti, musíme čerpat poznatky a znalosti z více typů médií, také si umět vybrat vhodné zdroje a orientovat se v mediální komunikaci. Na mediální komunikaci je možné nahlížet jako na přenos sdělení, ale také jako na zdroj, který potvrzuje platnost dané ideologie.¹²

¹² Jirák, Jan a Köpplová, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2007. 978-80-7367-287-4.

ŘEHÁKOVÁ, Kateřina. *Analýza a komparace mediální komunikace florbalových klubů v mužské Livesport Superlize v sezoně 2020/2021*. Bakalářská práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2022.

Poprvé se myšlenkou nastolování agendy zabýval ve své knize *Public Opinion* Walter Lippmann v roce 1922. Tvrdil, že právě masmédia jsou hlavním pojítkem mezi událostmi ve světě a obrazy v našich hlavách (Lippmann, 2015: 32–34). Mezi další průkopníky tvrzení, že se média přímo spolupodílejí na vytváření agendy, kterou následně veřejnost přijímá za sobě vlastní, patří Robert E. Park s dílem *The Immigrant Press and Its Control* a Bernard Cohen s knihou *The Press and Foreign Policy* (Reifová, 2004: 16–17).

RÝCOVÁ, Kristína. *Mediální obraz mužského a ženského MMA v České republice*. Diplomová práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky, 2021.

Základní prvky citování III.

Odkazy v textu odkazují čtenáře do seznamu literatury, odkazy mohou mít různou podobu, kterou určuje zvolený citační styl. Nejčastěji mívají podobu horního indexu, čísla v závorce nebo specifické formulace – např. (autor, datum).

Seznam literatury musí obsahovat **veškerá díla, jejichž myšlenky v textu zmiňujete** a nesmí obsahovat díla, která v textu zmíněna nejsou. Musí být formátován podle daného [citačního stylu](#).

Obrázky, grafy i tabulky jsou předmětem autorského práva jako každý jiný informační zdroj, je tedy nutné je, resp. jejich zdroje řádně **ocitovat**. Dále je třeba uvést, o jaký druh zdroje se jedná, např. obrázek, graf nebo tabulka. V případě, že je obrázek, graf nebo tabulka součástí knihy nebo jiného dokumentu, uvedeme tento dokument do citace. V případě, že v práci publikujete vlastní materiály, je situace lehce odlišná. Pokud své obrázky, grafy nebo tabulky zveřejňujete poprvé, není nutné citovat, ale v popisu uvedete, že jste obrázek zhotovili sami (např. foto autor). V jiných případech je nutno tabulku řádně ocitovat. U tabulek a grafů se zohledňuje, zda jsou sestaveny na základě vlastních dat nebo jsou použita data z jiného zdroje. V případě použití jiných dat je nutné tuto skutečnost uvést (např. tabulku podle dat ČHMÚ sestavil autor).

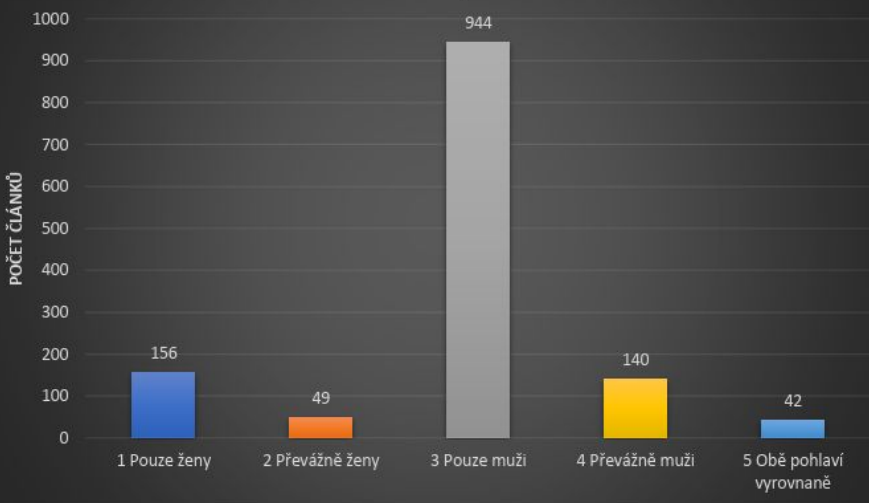
Pro přehlednost je vhodné zařadit na závěr práce seznam obrázků, grafů a tabulek.

Obrázky, tabulky a grafy

Příklady

RÝCOVÁ, Kristína. *Mediální obraz mužského a ženského MMA v České republice*. Diplomová práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky, 2021.

Zmínka o mužském/ženském MMA

Graf č. 9 (zdroj: Vlastní zpracování)

České označení	Stručná charakteristika
Všestranný cyklista	- Vyniká jak v kopech, tak v časovkách - Obvykle bojuje v celkové klasifikaci o nejlepší umístění - Zpravidla lídr cyklistického týmu
Domestik	- Pracuje pro ostatní jezdce v týmu - Někdy také „superdomestik“ – pomáhá lídrovi týmu, ale má též výsadní postavení a možnost občas samostatně útočit na vítězství
Spurtér	- Jezdec atletické postavy, který dokáže vyvinout velké zrychlení na posledních několika stech metrech etapy nebo závodu - Má velké procento svalové hmoty - Kvůli své tělesné konstrukci jako první ztrácí v kopech
Časovkář	- Dokáže udržet vysokou rychlost po delší dobu individuální jízdy - V etapách s hromadným startem pracuje někdy jako domestik
Klasikář	- Specialista na závody s krátkými, ale velmi prudkými stoupáními - Flexibilní jezdec oplývající výbušností - Často je orientován na jarní klasiky
Vrchař	- Má štíhlou, atletickou postavu - Disponuje velkou vytrvalostí i v dlouhých a prudkých stoupáních

Tabulka 1: Typologie silničních cyklistů (Fiala, 2020, s. 25).

KOČER, Ondřej. *Cyklistika = doping? Pohled diskutérů na serverech Sport.cz a iDnes.cz u článků o cyklistice během Tour de France 2022*. Diplomová práce, vedoucí Turková, Kateřina. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2023.

Jak citovat vlastní práci? (např. seminárku v DP/BP)

Nebát se, nelhat a nekrást!

Pokud ve své práci **transparentně a otevřeně přiznáte**, jak vznikla (*nelhat*) a řádně uvedete **všechny zdroje**, ze kterých jste čerpali (*nekrást*), nemusíte se bát obvinění z plagiátorství. A pokud byl váš přínos dostatečný, *nemusíte se ani bát*, že byste kvůli tomu práci neobhájili.

Neexistuje žádná přesná hranice, která by stanovovala, kolik můžu doslova převzít (přímo citovat) a kolik ne.

! Pozor, na IKSŽ máme Průvodce zpracováním bakalářských a magisterských prací, který toto určuje! V určitých případech má smysl převzít dvě věty, někdy to může být patnáct stran. Opět je ale potřeba být transparentní.

Co když je práce kolektivní?

Autor(ka) by měl(a) otevřeně přiznat,

- že konkrétní pasáž přebírá z konkrétního zdroje (buď formou parafráze nebo doslovné citace),
- jaká byla jeho role v autorském kolektivu a
- jak konkrétně k seminární práci nebo článku přispěl(a).

Co vám hrozí při porušení?

Neobhájení práce/nesplnění předmětu

Obvinění z plagiátorství (Disciplinární komise pak posoudí, co s tím dál, hrozí až vyloučení ze studia).

Plagiátorství I.

Co je plagiátorství?

- **Přisvojení si cizích myšlenek**, nekorektní napodobování uměleckého, literárního, vědeckého díla;
- činnost, kdy se osoba **neprávem vydává za autora** díla či myšlenky;
- úmyslné či neúmyslné **porušení citačních pravidel** (necitování, špatné citování atd.).

Norma ČSN ISO 5127–2003 definuje plagiát jako „*představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního*“.

Pravidla:

- Je nutné **odlišit převzaté myšlenky od vlastních**.
- Je nutné **odkázat na původní zdroj a/nebo označit původní zdroj** tak, aby se dal dohledat.
- **Korektní převzetí myšlenek je:**
 - doslovná citace textu v uvozovkách s doplněným bibliografickým údajem;
 - kombinace citace i parafráze s doplněným bibliografickým údajem;
 - parafráze původního textu bez uvozovek s doplněným bibliografickým údajem.

Vysoké školy upravují problematiku plagiátorství v návaznosti na Zákon o vysokých školách vlastními předpisy. Postih za disciplinární přestupek bývá upraven **interním disciplinárním řádem fakulty nebo vysoké školy**. Na UK je problém plagiátorství ošetřen opatřením rektora č. 13/2020.

Plagiátorství II.

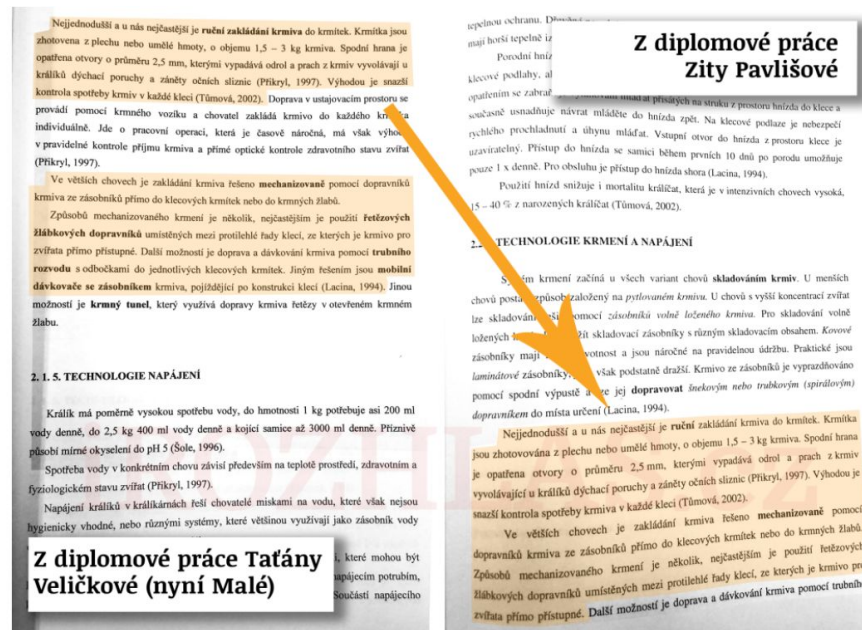

Obrázek 1: Mozaikové plagiátorství

Mozaikové plagiátorství vedlo k rezignaci mnoha politiků. Disertační práce někdejšího německého ministra obrany obsahovala přes 80 opsaných pasáží na více než sto stranách. Nejvážnějším přestupkem byla přibližně dvoustránková doslovná shoda se dvěma zdroji, které nebyly uvedeny v poznámce pod čarou ani v bibliografii. Druhou kategorií provinění proti citační etice tvořily doslovně převzaté či jen lehce upravené pasáže textu, které byly uvedeny v bibliografii, ale zdroj nebyl uveden v samotném textu. Poslední kategorií byly doslovně převzaté pasáže, jejichž původ byl u textu uveden v poznámce pod čarou, ale v textu nebyly označeny jako přímá citace.

Diplomová práce bývalé ministryně spravedlnosti ČR vykazovala významnou shodu s jinou diplomovou prací. Autorka přebrala významné pasáže textu, příp. texty lehce parafrázovala. Kopírování bylo prokázáno mj. shodou vět včetně stejných překlepů. V její druhé diplomové práci bylo kopírování prokázáno shodným odkazováním na autority a převzetím tabulky, ve které došlo při úpravě pořadí řádků k chybě v datech.

Foltýnek a kol., 2020, s. 22

Další ministerský plagiát? V bakalářské práci ministra Krčála se shodují celé stránky s jiným textem

Autor: lč

16. července 2018 17:35, aktualizováno 20:17

Praha - Petr Krčál, nový ministr práce a sociálních věcí (za ČSSD), má zřejmě stejný problém jako exministřyně Taťána Malá (ANO). Ta kvůli opisování odstoupila 13 dní od jmenování z čela rezortu spravedlnosti. O podezření z dalšího dalšího ministerského plagiátu informoval server Seznam Zprávy. Premiér Andrej Babiš (ANO) zatím navrhnout jeho odvolání neplánuje. „Já jsem zvědav na reakci médií hlavně, jestli to proběhne stejně jako u paní Malé," uvedl podle ČTK Babiš.

„Měl jsem přísného vedoucího a ten mě za můj přístup pochválil. Věřím jeho posudkům," uvedl ministr Krčál na svoji obhajobu. Vedoucí práce František Vízdal v posudku uvedl, že „odborná úroveň práce je výborná a ve srovnání s jinými pracemi vysoce nadprůměrná“. Vízdal dále podle zjištění Seznam Zprávy ocenil, že „autor pracoval samostatně, odpovědně, iniciativně a s entuziasmem“. Krčál byl za svoji práci ohodnocen stupněm A.

 Diskuse
(99 příspěvků)

 Přečíst
později

 Sdílet
článek

Plagiátorství III.

[https://www.lidovky.cz/domov/ministr-prace-a-socialnich-veci-petr-krcal-ma-problem-s-bakalarskou-praci-shoduji-se-cele-stranky.A180716_171026_In_domov_Ceh?](https://www.lidovky.cz/domov/ministr-prace-a-socialnich-veci-petr-krcal-ma-problem-s-bakalarskou-praci-shoduji-se-cele-stranky.A180716_171026_In_domov_Ceh?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=facebook)

Plagiátorství IV.

Nahrané soubory k práci	Velikost	Autor	Nahrál	Datum nahrání	Kontrola na PDF/A	Stav kontroly Theses	Datum vytvoření žádosti o kontrolu Theses	Stav kontroly Turnitin
 Abstrakt anglicky	8 kB			03.05.2022 01:27	- 			
 Abstrakt v českém jazyce	80 kB			03.05.2022 01:26	- 			
 Posudek vedoucího	272 kB			12.05.2022 11:48	- 			
 Řešení práce (obhajováno)	5791 kB			03.05.2022 01:53	 Je PDF/A Zadáno automaticky, kontrola zrušena (jiný důvod) 		03.05.2022 02:05	Zadáno automaticky, kontrola zrušena (jiný důvod)

2 Charakteristika síťových digitálních médií

Digitalizace a nástup internetu proměnily způsoby komunikace a uspořádání mediálních systémů. Karol Jakubowicz ¹ připomíná, že „digitalizace jako hlavní příčina konvergence postupně mění všechna elektronická média na nová média: multimedialní, interaktivní, potenciálně nelineární (na vyžádání), schopná propojit masovou a individuální komunikaci.¹ Digitalizace podle něj také vede ostatní média k tomu, aby působily na digitálních platformách, a rozšiřovaly tak svou činnost nebo výrazové prostředky o možnosti, které přinášeli.² Další teoretik médií Terry Flew předkládá, že jednotlivými znaky síťových digitálních médií jsou *digitalizace* (převod informací do binárního kódu jedniček a nul) a *konvergence* (sbližování obsahu, médií a technologií).³

2.1 Definice pojmu médium

Abychom se mohli podrobněji věnovat síťovým digitálním médiím a v čem spočívají, považují za podstatné vysvětlit, co je to komunikační médium.⁴ Slovo médium pochází z latiny a znamená prostředek, prostředník či zprostředkujícího činitele – tedy to, co něco zprostředkovává či zajišťuje v prostředí, v němž se odehrává. Mezi lidská komunikace se podle Jiraka a Kópplové dělí na intrapersonální, interpersonální, skupinovou, mezikupinovou, institucionální neboli organizační a celospolečenskou.⁴ Podle Jakubowicze můžeme za médium považovat každý nosič nebo prostředek sdělení, nebo techniku sloužící k tomuto cíli. Můžeme tedy za médium uznat i internet, který pouze obsah přenáší.⁵

Kódy (tj. soustava znaků a pravidel pro jejich užívání) můžeme považovat za *primární komunikační média*, za zprostředkovatele sdělení mezi účastníky komunikace.⁶ S rozvojem lidské společnosti a civilizace však rostla potřeba přenášet sdělení na větší vzdálenost, nabídnout je v co v nejkratší době co největšímu množství příjemců. I z tohoto důvodu sledujeme postupný vývoj *sekundárních komunikačních médií* (tisk, mechanické, analogové či digitální nahrávání, telegraf, telefon). Také i Macek předkládá způsoby, kterými nejjednodušší definovat médium, které určují, že jde buď o technologie, nebo text.

uživatelem neboli produsem.²³ Ten také definuje Václav Moravec jako nový typ sociálního aktéra, ve kterém se mísí role producenta (výrobce obsahu) a konzumenta (spotřebitele).²⁴ Web 2.0 je termín, který byl poprvé použit v roce 2004 k popisu nového způsobu, jakým vývojáři softwaru a koncoví uživatelé začali využívat World Wide Web, tedy jako platformu, kdy obsah a aplikace již nevytvářejí a nezveřejňují jednotlivci, nýbrž jsou průběžně modifikovány všemi uživateli participativním a participativním způsobem. Zatímco například aplikace jako osobní webové stránky, Encyclopedia Britannica Online a myšlenka publikování obsahu patří do éry webu 1.0, v rozhraní webu 2.0 je nahrazení blogy, wiki a projekty založené na spolupráci.²⁵ Přestože web 2.0 neodkazuje na žádnou konkrétní technickou aktualizaci World Wide Web, existuje soubor základních funkcí, které jsou pro jeho fungování nezbytné. Autoři této studie považují platformu webu 2.0 za stěžejní v evoluci sociálních médií. Když podle nich web 2.0 reprezentuje ideologický a technologický základ, lze na obsah generovaný uživateli pohlížet jako na součet všech způsobů, jak lidé sociální média využívají.²⁵ Obsahy generované uživatelem jsou publikované na veřejně dostupných webových stránkách nebo na sociální síti přístupné vybrané skupině lidí a vykazují určitou dávku tvůrčího úsilí, které se však vymyká profesním mediálními rutinám a postupům.²⁶ V rámci této obecné definice existují různé typy sociálních médií, které je třeba podle Kaplana a Haenleina dále rozlišovat.

Autoři studie také rozvíjí myšlenku mezilidské komunikace. Pokud jde o složku sociálních médií související s médii, teorie společenské přítomnosti uvádí, že média se liší mírou „sociální přítomnosti“, která je definována jako dosažitelný akustický, vizuální a fyzický kontakt.²⁶ Společenská přítomnost je ovlivňována intimitou (interpersonální vs. zprostředkovanou) a bezprostředností (asynchronní vs. synchronní) média, a lze očekávat, že bude nižší u zprostředkovaných (např. telefonních hovorů) než interpersonálních (např. tvaří v tvaří) a pro asynchronní (např. e-mail) než synchronních (např. live chat) komunikací.²⁷ Čím vyšší je společenská přítomnost, tím větší je sociální vliv, který mají i komunikační partneři na chování toho druhého. S myšlenkou společenské přítomnosti úzce souvisí koncept mediální hojnosti, který uvedli nejprve Daft a Lengel a připomíná ji ho Kaplan a Haenlein. Ta je založena na předpokladu cíle jakéhokoli sdělení. Tím je vyřešení nejednoznačnosti a snížení nejistoty.

uživatelům vytvářet stránky, které jsou základním „veřejným či oficiálním“ komunikačním nástrojem.^{5, 24} Umožňuje zasílat jednotlivé příspěvky, jako je text, obrázek, video či odkaz na zeď stránky, a informovat tak o aktivitách dané stránky. Uživatelé Facebooku mají možnost stát se fanouškem stránky, respektive označit, že se jim daná stránka líbí. Následně se jim budou zobrazovat jednotlivé příspěvky stránky přímo na jejich příspěvkové zdi. Stávají se tedy odberateli kanálu zpráv. Profil stránky umožňuje doplnit informace. Pokud se jedná o sportovní klub, existují doplňkové informace o adrese, kontaktech, statusu klubu a jeho historie. Dá se předpokládat, že právě aktivováním možnosti nástroje k vytváření stránek, umožnil Facebook rapidní vzestup příslušnosti nejrozličnějších organizací na sociálních sítích. V roce 2019 rozšířil Facebook možnosti sdílení reklamy skrze Facebook stories, které jsou přidruženou funkcí z Instagramu.²⁸

¹ JAKUBOWICZ, Karol. 2013. *Nová ekologie médií: konvergence a metamorfóza*. Zlín: Verbum, s. 16.

² Tamtéž.

³ FLEW, T. *New Media: an introduction*. South Melbourne: Oxford University Press, 2008. In: ⁴ MORAVEC,

Václav. 2016. *Média v tekutých sítích: konvergence audiovizuálních médií* v ČR. Praha: Academia s. 29.

⁵ JIRAK, J. KÓPPOVÁ, B. *Média a společnost*. 2003. Praha: Portál, s. 16.

Časté dotazy k plagiátorství I.

Kolik % shody už je plagiát?

Nic takového jako “hodně” nebo “málo” % prostě neexistuje.

Antiplagiátorské systémy nám totiž neříkají, jak velká část práce je plagiátem. Informují nás pouze o tom, jak velká část dokumentu se shoduje nebo podobá s jinými (dostupnými) zdroji. A to je podstatný rozdíl. I doslovná shoda, kterou nám systém barevně zvýrazní, není plagiátorstvím, pokud je v uvozovkách a je u ní uveden odkaz na zdroj. Naproti tomu parafrázovaný nebo přeložený text, u něž odkaz na původní zdroj chybí, plagiátem je, přestože u něj systém textovou shodu nenašel, nebo je tato shoda jen velmi malá.

Jak vypadá plagiát - příklady

Příklad č. 1: Shoda „jen“ 24 %: U DP systém Theses hlásil shodu 24 %. Při podrobnějším zkoumání se ale prokázalo, že si student dal tu práci a že cizí diplomku převyprávěl vlastními slovy. Textová shoda tak sice byla relativně malá, ale ve skutečnosti převzal a necitoval úplně celou cizí práci. Faktické procento plagiátorství bylo vlastně 100 %.

Příklad č. 2: Shoda „jen“ v abstraktu: Systém Turnitin našel u jedné seminární práce velmi malou shodu (méně než 5 %). Učitel si však rozkliknul podrobný report a zjistil, že se jedná o doslovnou shodu v abstraktu práce. A kde byl zdroj? Jednalo se o veřejnou část tzv. essay mill - tedy stránky, kde si studenti mohou koupit vypracované seminární práce. Protože byla zbývající část práce dostupná až „za platební bránou“, Turnitin ji nenašel. Jednalo se tak o ghostwriting. Tento podvod se vyznačuje tím, že si studenti nechají napsat práci třetí osobou, ale sami ho vydávají za vlastní.

<https://www.akademickaetika.cz/blog/kolik-procent-musi-mit-prace-shodu-aby-to-by-plagiat/>

Časté dotazy k plagiátorství II.

Jak vypadá plagiát - příklady

Příklad č. 3: Shoda „jen“ v seznamu literatury: DP měla opět jen velmi malou procentuální shodu. Podezřelé ale bylo, že celá shoda byla v seznamu literatury. Protože to bylo podezřelé, učitelé se podívali se na zdroj shody a hned měli jasno. Student práci kompletně přeložil z ruštiny do gruzínštiny. Protože šlo o jiný jazyk s jinou abecedou, antiplagiátorský systém nenašel kromě seznamu literatury žádnou shodu. I v tomto případě se jednalo o 100% plagiát.

Příklad č. 4: Shoda 90 %: Student odevzdal svou bakalářskou práci v termínu, ale k obhajobě nakonec nešel, protože nesložil poslední zkoušku. Své studium tak musel o semestr prodloužit. Během této doby tak alespoň na svoji bakalářce mohl dále pracovat a podařilo se mu ji před odevzdáním vylepšit. O to překvapivější bylo, že u ní antiplagiátorský software odhalil 90% shodu - s předchozí verzí jeho vlastní práce, která byla v systému již uložena.

Toto z principu plagiát není, ale je vhodné v BP uvést, že nejde o první odevzdání.

<https://www.akademickaetika.cz/blog/kolik-procent-musi-mit-prace-shodu-aby-to-byl-plagiat/>

Příklad č. 5: Výměna práce: Student napsal draft teoretické části práce, který zkonzultoval s vedoucí. Ke studiu využíval sever typu Primát, tedy úložiště, kde za materiály nahrané jinými studenty můžete platit buď penězi nebo vlastními texty. Student zde nahrál práci, ale protože systém operuje zvláště, uložil ji jako práci studenta z jiné univerzity. Shodu odhalil antiplagiátorský systém před obhajobou. **Jak si myslíte, že to dopadlo?**

“Akademické texty jsou obdobou konverzace, v nichž autorovy vlastní myšlenky vstupují do dialogu s myšlenkami jiných autorů– někdy s nimi jen souhlasí, jindy je srovnávají nebo rozvíjejí, ukazují v jiném světle nebo je třeba vyvracejí. Čtenář však musí být vždy schopen jednotlivé hlasy v textu rozlišit. Předpokládá se přitom, že vše, co není označeno, je autorův původní text nebo všeobecně známé skutečnosti.” (Foltýnek a kol., 2020, s. 7)

Literatura k problematice plagiátorství

UNIVERZITA KARLOVA: Fakulta sociálních věd. *Co je plagiátorství a jak se mu vyhnout*. Online. ©2024. Dostupné z: <https://iss.fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/Co%20je%20plagi%C3%A1torstv%C3%AD%20a%20jak%20se%20mu%20vyhno%20ut.pdf>. [citováno 2024-05-13]

TICHÁ, L.; CIVÍNOVÁ, Z.; MORYSKOVÁ, M.; TRTÍKOVÁ, I. a NĚMEČKOVÁ, L. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce*. Online. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2009, akt. 2016. Dostupné z: <https://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>. [citováno 2024-05-13].

FOLTÝNEK, Tomáš; ČERNIKOVSKÝ, Petr; FONTANA, Josef; GOJNÁ, Zuzana; HENEK DLABOLOVÁ, Dita et al. *Jak se vyhnout plagiátorství: příručka pro studenty*. Online. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4789-0. Dostupné z: <https://karolinum.cz/data/book/24022/foltynek-jak-se-vyhnut-plagiatorstvi>. [citováno 2024-05-13].

HAVLOVÁ, L. *Plagiáty, postrach studentů*. Online. In: Vysokeskoly.cz. 23. 5. 2013. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/clanek/plagiaty-postrach-studentu>. [citováno 2024-05-13].

ČESKO. Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388–5419. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>. [citováno 2024-05-13].

ČESKO. Zákon č. 121 ze dne 7. dubna 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, s. 1658–1685. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3424>. [citováno 2024-05-13].

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354–464. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5405>. [citováno 2024-05-13].

Pomůcky pro citování - citační manažery a generátory I.

Citační manažery a generátory jsou nástroje usnadňující práci s bibliografickými citacemi i vytvářením seznamů literatury. Využitelné jsou i pro generování i správu bibliografických citací. Citace tak nemusíte vytvářet ručně, ale aplikace vytvoří citace dle vámi zvoleného stylu.

Citační generátory automaticky generují citace z dostupných informací. Citační manažery kromě generování citací obsahují i další přidané funkce. Mezi výhody jejich používání patří přehlednost, snadnější nalezení chyb, snadnější kontrola citací i snadnější možnost použití vhodných zdrojů v dalším zkoumání. I když jsou citační manažery a generátory velmi užitečnými pomocníky, **vždy je třeba jejich výsledek zkontrolovat**. Zvláště zahraniční aplikace nemusejí dokonale zpracovat citace dle ČSN ISO 690.

Citační manažery umožňují:

- automaticky generovat citace podle různých citačních stylů
- vytvářet bibliografické citace pomocí formuláře nebo stahováním dle identifikátorů (např. ISBN, DOI)
- propojit citace na plné texty (pokud jsou dostupné online nebo v digitalizované formě)
- třídit citace do složek a vytvářet jejich strukturované seznamy; přidávat vlastní poznámky
- snadný import citací z některých databází, přičemž záleží na druhu citačního softwaru a podpoře vybrané databáze (např. Web of Science, Scopus, databáze EBSCO, Proquest, Springer atd.)
- extrakce údajů pro tvorbu citací přímo z dokumentu ve formátu pdf, sdílení vlastní databáze citací s vybranou komunitou (především u webových aplikací)
- interakce s textovým editorem, která umožňuje automatické vytváření odkazů přímo v procesu psaní

Pomůcky pro citování - citační manažery a generátory II.

Citace PRO Free

Jednoduchý český citační manažer, který vytváří citace dle citačního stylu ČSN ISO 690. Citace PRO Free nabízí základní funkce citačního manažeru pro uživatele, kteří si chtějí snadno a rychle citace nejen vygenerovat, ale zároveň po přihlášení i spravovat a vytvářet svoji vlastní databázi bibliografických citací. Citace lze vytvářet prostým vyplněním formuláře nebo si je můžete automaticky vygenerovat zadáním ISBN nebo DOI.

Citace PRO Plus

Fakulta sociálních věd UK předplácí pro své studenty a zaměstnance přístup do premiové verze citačního manažeru Citace PRO Plus. Kromě základních funkcí (generování citací dle ČSN ISO 690, ukládání a třídění citací do složek, import citací z jiných systémů a sdílení citací s dalšími uživateli) nabízí:

- automatické vytváření citací podle identifikátorů (DOI a ISBN)
- více než 8000 citačních stylů,
- doplněk pro MS Word,
- doplněk pro prohlížeče Mozilla Firefox, Chrome,
- úložiště dokumentů,
- možnost sdílení složek

Pomůcky pro citování - citační manažery a generátory III.

Zotero

Robustní open source citační manažer pro vytváření citací v různých citačních stylech a jejich správu.

- dostupný na [Zotero.org](https://www.zotero.org); webová a desktopová verze, vč. synchronizace mezi nimi, k dispozici jsou různé pluginy pro rozšíření funkcí
- Zotero Connectors – propojení s libovolným prohlížečem a Zoterobib = vyhledávač publikací a generátor.
- automatická extrakce údajů z aktuálně zobrazené webové stránky podle ISSN nebo DOI, třídění záznamů a vyhledávání v záznamech, vkládání poznámek k záznamům, přidávání tagů, import citací z jiných citačních manažerů, export citací v různých textových formátech nebo do jiných citačních manažerů
- možnost sdílení citací s vybranou komunitou uživatelů

Manuál pro základní práci a *Manuály pro pokročilé*

Mendeley

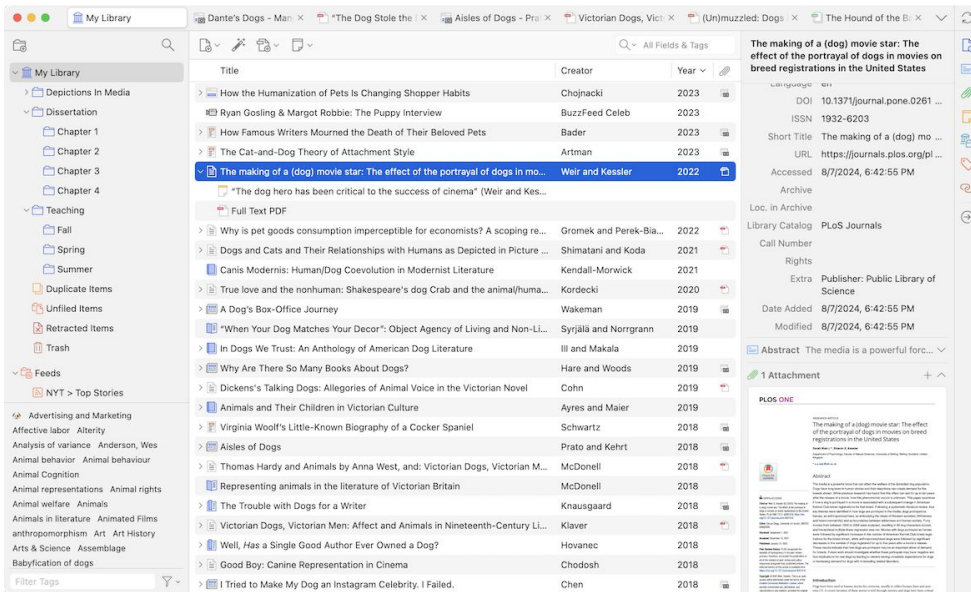
Volně dostupný citační manažer, sociální síť pro vědce a kolaborativní databáze publikací v jednom. Umožňuje vyhledávat, číst, ukládat, třídit a citovat vědecké publikace, a to včetně poznámkování ukládání PDF souborů.

Data, která v Mendeley uložíte, se automaticky synchronizují do cloudu.

- dostupný na [mendeley.com](https://www.mendeley.com), integrace s databází Scopus, dostupné ve verzi zdarma i placené verzi
- webová aplikace, vlastní knihovna i plug-in do Wordu, vytváření citací v různých citačních stylech (AMA, MLA, APA, Chicago atd.), automatická extrakce údajů z aktuálně zobrazené webové stránky podle ISSN nebo DOI, třídění záznamů a vyhledávání v záznamech, export citací v různých textových formátech nebo do jiných citačních manažerů

MendeleyGuide

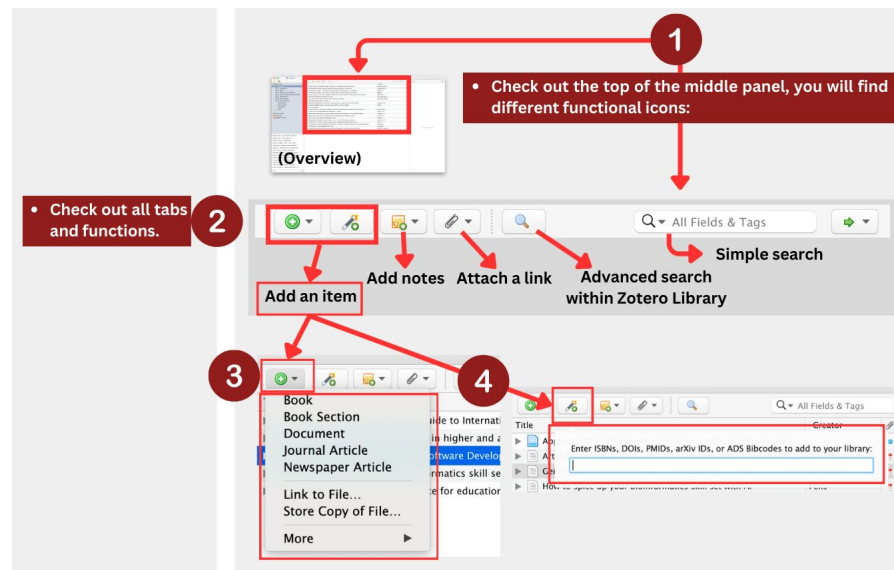
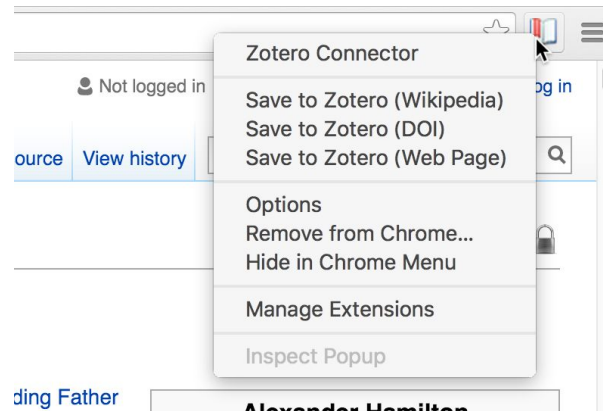
Příklad: Zotero I.

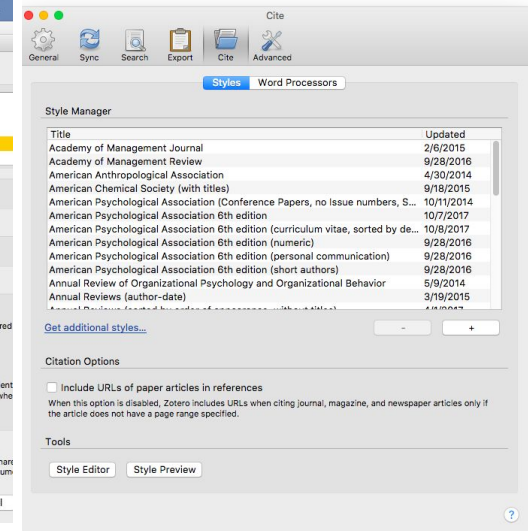
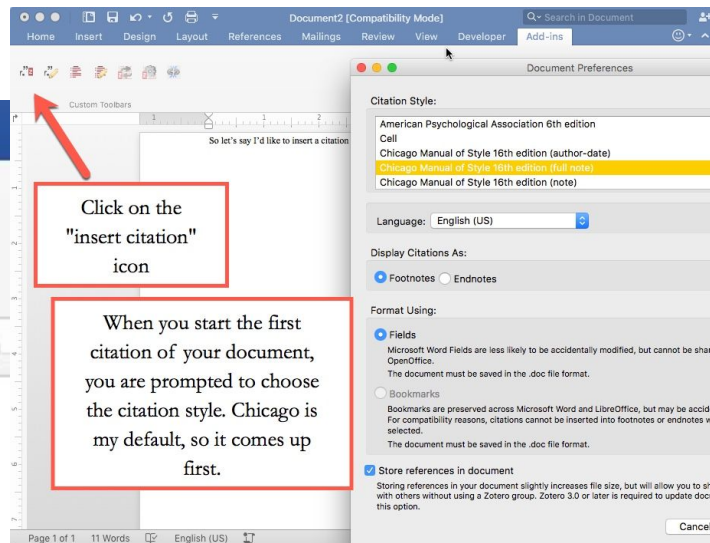
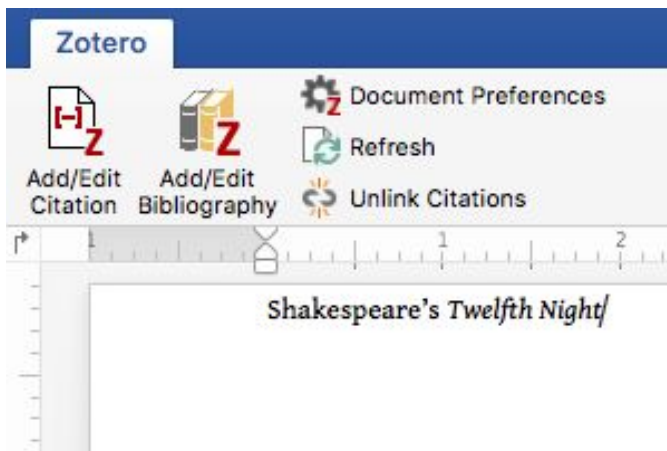
Možnosti přidání zdroje:

- 1) **Jedním kliknutím z prohlížeče** pomocí Zotero Connector pomocí ikona „kouzelné hůlky“
- 2) **Podle ISBN / DOI** automatické načtení údajů
- 3) **Ruční zadání** vhodné u méně běžných zdrojů

Vždy zkontrolujte správnost metadat!

Příklad: Zotero II.

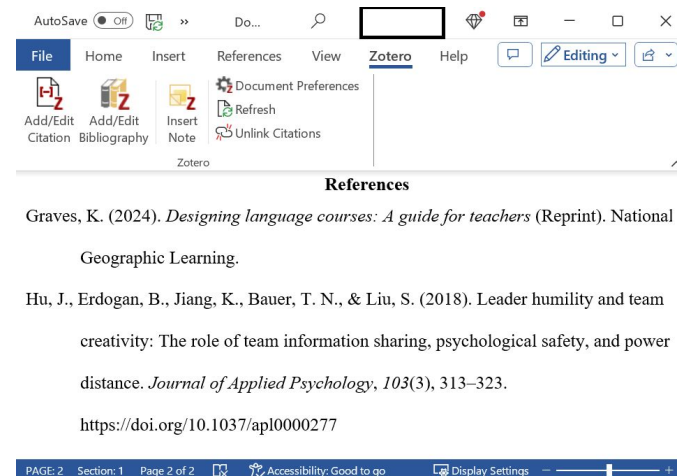

Jak citovat ve Wordu:

- 1) Otevři dokument ve Wordu
- 2) Klikni na záložku Zotero
- 3) Zvol citační styl (např. APA, ISO 690)
- 4) Klikni na „Add Citation“
- 5) Na konci práce vyber „Add Bibliography“

Zotero automaticky vytvoří citaci v textu, sestaví seznam literatury, upraví styl při změně normy.

Vždy zkontrolujte správnost metadat!

Pomůcky pro citování - citační manažery a generátory IV.

EndNote Basic

EndNote Basic je online nadstavba desktopového programu EndNote, která je od roku 2013 dostupná zdarma.

Pro předplatitele Web of Science je dostupná **rozšířená** verze EndNote Basic.

- Informace o přístupu do EndNote Basic - pro využití rozšířené verze je třeba se zaregistrovat
- kombinace desktopové a webové aplikace
- produkt firmy Clarivate, integrace s databází Web of Science
- vyhledávání záznamů ve vybraných databázích
- ukládání citací, obrázků a plných textů
- vyhledávání v citacích
- interakce s textovým editorem
- automatická extrakce údajů z vyhledaných záznamů
- třídění, import a export citací
- podpora asi 5000 citačních stylů (včetně ČSN ISO 690)

Quiqqa

RefWorks

Využívání AI I.

Upravuje Metodika využívání AI :

<https://fsv.cuni.cz/pro-zamestnance/prace-na-fakulte/metodika-vyuzivani-ai>

METODIKA VYUŽÍVÁNÍ AI NÁSTROJŮ

Jak citovat vygenerované výstupy (APA)

10

Použití generativního modelu umělé inteligence při přípravě článku pro publikaci APA musí být uvedeno v sekci metodologie a řádně citováno. Autoři v publikacích APA jsou povinni nahrát celý výstup AI jako doplňkový materiál.

Tato pravidla odkazují na generativní nástroje velkých jazykových modelů a nezahrnují software pro kontrolu gramatiky, citační software ani detektory plagiátů ([APA Publishing Policies](#), 2023).

Pokud jste ve svém výzkumu použili ChatGPT nebo jiné nástroje umělé inteligence, popište, jak jste nástroj používali, v části Metodologie nebo ve srovnatelné části vaší práce. Ve svém textu uveďte prompt, který jste použili, a poté jakoukoli část relevantního textu, který byl vygenerován jako odpověď.

Příklad 1:

When prompted with "Is the left brain right brain divide real or a metaphor?" the ChatGPT-generated text indicated that although the two brain hemispheres are somewhat specialized, "the notation that people can be characterized as 'left-brained' or 'right-brained' is considered to be an oversimplification and a popular myth" (OpenAI, 2023).

Reference

OpenAI. (2023). ChatGPT (Mar 14 version) [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>

Příklad 2:

When given a follow-up prompt of "What is a more accurate representation?" the ChatGPT-generated text indicated that "different brain regions work together to support various cognitive processes" and "the functional specialization of different regions can change in response to experience and environmental factors" (OpenAI, 2023; see Appendix A for the full transcript).

Reference

OpenAI. (2023). ChatGPT (Mar 14 version) [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>

Kompletní postup můžete najít v článku [How to cite ChatGPT](#) (APA, 2024)

Využívání AI II.

Upravuje Metodika využívání AI :

<https://fsv.cuni.cz/pro-zamestnance/prace-na-fakulte/metodika-vyuzivani-ai>

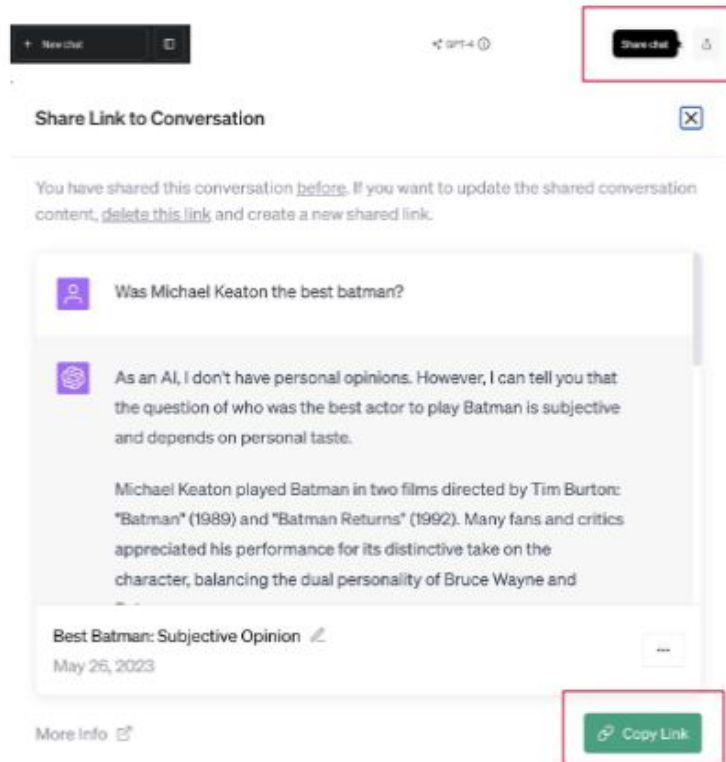
METODIKA VYUŽÍVÁNÍ AI NÁSTROJŮ

Sdílení konverzací z ChatGPT

Některé nástroje jako ChatGPT umožňují sdílet celé konverzace. To vám i vašim studentům umožní být maximálně transparentní. Tyto konverzace však musíte ponechat ve své historii. Jakmile je smažete, a nebo máte nastavený privátní režim (vaše konverzace se neukládají), odkazy přestanou fungovat.

Kompletní informace najdete v článku [ChatGPT Shared Links FAQ](#) (OpenAI, 2024).

Nastavit si privátní režim v ChatGPT můžete [zde](#). Tím zamezíte trénování modelu OpenAI na vašich konverzacích.

K čemu lze AI využít? Tipy:

- Zadejte podrobné údaje: "Vytvoř citaci ve stylu [APA/ISO 690] pro tuto knihu/článek: [vložte název, autora, rok, odkaz]".
- Formátování seznamu: "Převed' následující seznam zdrojů do formátu [APA] a seřaď je abecedně".
- In-textové (v textu) citace: "Napiš odstavec o [téma] a použij in-textové citace (citace v textu) ve stylu [Harvard]".
- **Kontrola: Vždy ověřte, zda citovaný zdroj skutečně existuje a zda jsou údaje přesné.**
- **Možnost využití a citování nástrojů AI vždy konzultujte s vedoucím vaší kvalifikační práce a dodržujte domluvený rozsah využití genAI.**

"Prosím, vygeneruj citaci podle normy ISO 690 pro webovou stránku: [Vložte URL], autor je [Jméno], publikováno [Datum]."

Užitečné odkazy

www.citace.fsv.cuni.cz

<https://www.akademickaetika.cz/>

Průvodce publikování odborného textu pro začínající autory

Knihovna FSV UK

Interpretace Normy ČSN ISO 690 Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů

Blanka Farkašová, Tereza Garamszegi, Linda Jansová, Lukáš Konečný, Martin Krčál, Markéta Kytnerová, Kateřina Matyáščíková, Michaela Morysková

Jak se vyhnout plagiátorství: Příručka pro studenty

Univerzita Karlova

Jak správně citovat

vysokeskoly.com

Jak citovat

Jiří Kratochvíl, Knihovna univerzitního kampusu, Masarykova Univerzita

Domácí úkol na příští hodinu

Práce s citačními generátory a manažery

Varianta pro všechny: Stáhnout si jeden citační manažer a vyzkoušet si práci s tím. Porovnat výhody a nevýhody této pomůcky a vaší předchozí praxe/rutiny.

Alternativní modifikace pro první ročník: Vyzkoušet si práci s citačním generátorem nebo manažerem. Porovnat výhody a nevýhody této pomůcky a vaší předchozí praxe/rutiny.

***Prostor pro dotazy a příklady
dobré a špatné praxe***